

A NEMZETI FÜGGETLENSÉG VISSZASZERZÉSE

A Magyarország Barátai Alapítvány díjátadó ünnepségén

Varga Mihály

„A barátság kötelékei emberek közt tán legszentebbek; és háromszorosan boldog az, ki teljes hiedelemmel mondhatja: »Van barátom«”¹.

Széchenyi István gondolatát idézve köszöntöm a külföldről hazakerkezett magyarokat és a magyarok barátait, a Magyarország Barátai Alapítvány minden támogatóját és munkatársát! Bizton állítom, hogy az önök munkája, amelyet összetartozásunk erősítéséért, az itthon és más országokban élő magyarok közötti tudományos, gazdasági és személyes kapcsolatok szorosabbra fűzéséért és nem utolsósorban azért végeznek, hogy hírünket vigyék a világba, mással nem pótolható értéket adnak a magyarságnak. Mert számunkra kiemelkedően fontos, hogy minél többen kaphassanak értékközpontú és elfogulatlan tájékoztatást eredményeinkről, gondjainkról és arról, hogy milyen jövőt tervezünk magunknak. Mert csak így érhetjük el azt a megértést és támogatást, amelyre egy olyan kis népnek, mint mi vagyunk, szüksége van. A Magyarország Barátai Alapítvány támogatói – akik hivatásuk kimagasló művelői – képesek arra, hogy közvetítsék a világ felé sikereinket, a tetteinket megalapozó érveket és kitűzött céljainkat. Magyarország, mi, magyarok, tehát szerencsés nemzet vagyunk. Szerencsés nemzet, amely elmondhatja magáról, bárhol éljenek is a magyarok a világban, megvan közöttünk az összetartozás érzése, és sokan ajándékoznak meg bennünket barátsággal.

Ahogy mindannyian látjuk, az elmúlt években Magyarország gyakran állt a jóindulatúnak nem mindig nevezhető kritikák kereszttüzeiben. Gyakran hallottuk egyes intézkedéseinkről – például az IMF-fel kapcsolatos állásfoglalásunkról vagy a devizahitelek rendezéséről –, hogy azokkal veszélybe sodorjuk hazánkat. Kevésbé kapott nyilvánosságot a világ országaiban, hogy gyakorlatilag minden ilyen kérdésben sikerrel jártunk. Ma pedig ismét kereszttüzben állunk.

Ezért ebben a körben mindenképpen átfogó képet kívánok adni arról, hogy honnan indultunk hét évvel ezelőtt, meddig jutottunk el, és milyen távlati céljaink vannak. Biztos vagyok abban, hogy ez mondja el legjobban, milyen politikát követ Magyarország.

Ami az alapokat illeti, Szekfű Gyula gondolatát kölcsönözve úgy fogalmazhatok, hogy a gazdaságpolitikai fordulatot „*mélyen beleágyazva a nemzeti hagyományokba és állandó, öntudatos kapcsolatban a múlt értékeivel*” valósítottuk meg. Folytatva az idézetet: „*kompromisszumok nélkül a reform dolgában s el nem távolodva egy pillanatig sem az igazi nemzeti hagyományoktól*”².

A rendszerváltást követően Magyarország a kapitalizmusba való sikeres átalakulás példaképe, a térség „éltanulója” volt. Így a 2000-es évek elejére az ország gazdasága növekedési pályára állt;

- a stabil költségvetési politikának köszönhetően az államadósság fenntartható csökkenésnek indult, elérve az 52 százalékos GDP-arányos szintet;

- sikerült a forintot is megerősíteni, az inflációt pedig megfékezni.³

- A Széchenyi-terv a polgárosodó Magyarország, az emberek számára a jólét növekedésének ígéretét jelentette.

A 2002-es kormányváltás, a szocialista kormányzás azonban számos elhibázott politikai lépést, kapkodást, valamint a versenyképesség zálogát jelentő reformok elodázását hozta magával. Mindezek következtében a 2000-es évek közepére megszűnt a régióban a vezető szerepünk, gazdasági teljesítményünk leszakadt a többi visegrádi országtól. Ebben a helyzetben a 2008-2009-es válság rendkívül súlyosan érintette az országot.

A globális bizonytalanság miatt a vállalatok jövedelmezősége visszaesett, a munkanélküliség megugrott, a devizahitelek törlesztése pedig egyre nagyobb terhet jelentett a családoknak, vállalkozásoknak. Az államadósság mértéke meghaladta a bruttó hazai termék 81 százalékát. Magyarország az Európai Unióból elsőnek fordult az IMF-hez kölcsönért. Ilyenre nem volt példa korábban.

Ezek a körülmények egyben meghatározták azt is, hogy 2010-ben, amikor átvettük a kormányzást, milyen feladatokat kellett megoldanunk. Az emberek azért voltak bizalommal irántunk, mert azt várták tőlünk, hogy mielőbb válaszokat tudunk adni ezekre a kérdésekre. Ugyanakkor ezeknek a válaszoknak meg kellett felelniük annak az irányynak, amelyet hosszabb távon is követni kívántunk, amely biztosítja, hogy a válságból való kitörést a tartós növekedés kövesse. Ezért tehát mindenekelőtt meg kellett hoznunk azokat az intézkedéseket, amelyekkel a hitelfelvételre épülő gazdaságot a munkára és a megta- karításokra épülő gazdasággá alakíthattuk át.

Ez a gazdaságpolitikai stratégia a következő feladatok köré szerveződött:

- mielőbb növelni kellett a foglalkoztatást,
- csökkenteni kellett az ország pénzügyi sebezhetőségét,

– gondoskodnunk kellett arról is, hogy gazdaságunk növekedési pályára állhasson.

Mindezt nem tudtuk volna megtenni anélkül, hogy ne növeltük volna mozgásterünket, ne teremtettük volna meg gazdaságpolitikánk szuverenitását. Amint már utaltam erre, ezeket az intézkedéseket – például az egykulcsos személyi jövedelemadó bevezetését, vagy a devizahitelek forintosítását, de a különadók bevezetését is – komoly nemzetközi vita és kritika övezte. Mindazonáltal 2010-ben számos azonnali, visszatekintve is bátornak mondható gazdaságpolitikai lépést valósítottunk meg. Mindenekelőtt stabilizáltuk a költségvetést, úgy, hogy mindeközben az emberek terheit nem növeltük. Ezért vezettük be a különadókat, amelyek a válság által legkevésbé sújtott ágazatokat érintették (utóbb ezeket lépésről lépésre kiveztük). 2013 közepén már az Európai Bizottságnak is el kellett ismernie, hogy Magyarország képes teljesíteni az uniós elvárások szerinti 3 százalékos alatti hiányt, és megszüntette a hazánk ellen akkor már közel egy évtizede folyó túlzott deficit eljárást. Egyértelművé vált, hogy a költségvetési egyensúly és az európai uniós viszonylatban dinamikusnak számító gazdasági növekedés egyszerre megvalósítható célok.

Ezzel párhuzamosan meg kellett kezdeni a kiugróan magas, 81 százalékos államadósság fokozatos leépítését, hogy jelentősen csökkenteni tudjuk az éves adósságszolgálatot, illetve a külső adósság esetében devizakitettségenket. Ami az államadósság mértékét illeti, érdemes erre tágabb összefüggésben is rátekinteni: 2010 óta a magyar államadósság a 81 százalékos feletti szintről már 74,1 százalékra csökkent. Mindeközben az uniós országokban fordított a tendencia, 2010 óta folyamatosan növekszik az átlagos adósság, és ma 85 százalék körül mozog. Mindemellet jelentősen csökkentettük a lakosság terheit is: az egykulcsos személyi jövedelemadó bevezetésével a többletjelzártményt, a munkavállalást támogatjuk, a családi adókedvezmény bevezetésével pedig a családokat kívánta segíti a kormány. A devizahitelek kivezetésével pedig családok százezreit mentettük meg az adósságcsapdából. Itt is meg kell jegyezni, hogy mire a forintosítás és a bankok elszámoltatása megtörtént, már a nemzetközi elismerés is megérkezett.

A foglalkoztatás növelése érdekében egyszerre több lépést is tettünk: a munkajogi szabályokat rugalmasabbá, a munkaadók számára versenyképesebbé tettük; illetve megoldásokat kerestünk a munkaerőpiacon való részvétel növelése érdekében. Mindemellet – már a jövőre készülve – megkezdtük a szakképzés és felnőttképzés átfogó reformját is. Számos intézkedés született a gazdaság talpra állítása érdekében is.

Lényegében a teljes gazdasági szabályozórendszert átalakítottuk, vállalkozásbarát adórendszert és üzleti környezetet alakítottunk ki.

Ezek a lépések adócsökkentéstől a hitelprogramokon át egészen az uniós források felhasználásáig terjedtek. Nemzetgazdasági miniszterként elmondhatom, hogy eredményeink önmagukért beszélnek. Ma már mind a három nagy hitelminősítőnél a befektetési kategóriában van Magyarország. Amennyiben ehhez hozzáteszem, hogy a közelmúltban az OECD, az IMF és az Európai Bizottság véleménye is pozitívan alakult a magyar gazdaságról, egyértelmű, hogy gazdaságpolitikánk megkapta a legfontosabb szervezetektől a külső megerősítést és elismerést. Ugyanakkor meg szeretném jegyezni, hogy a piac már jóval korábban „beárazta” eredményeinket. Vagyis a piacon megszülető számtalan döntés nagy statisztikai átlagban is kimondta a kedvező véleményt a magyar gazdaság teljesítményéről.

Ezt tükrözte, hogy a magyar állampapírhozamok már több, mint egy éve olyan befektetési kategóriában lévő országokéval mozognak hasonló vagy kedvezőbb szinten, mint Lengyelország. Megalapozottak a külső intézmények állásfoglalásai, mivel gyakorlatilag nincs olyan makrogazdasági mutató, amelyben nem értünk volna el trendszerű javulást az elmúlt években. Példaként említhetem a fizetési mérleg és a GDP alakulását, az államháztartás helyzetét, az államadósság mértékét és szerkezetét, illetve a munkaerő-piaci változásokat is.

Júniusban fogadta el az Országgyűlés a 2018. évi költségvetési törvényt, amely bár minden szempontból az eddig követett politikánk folytatása, ugyanakkor már egy új helyzetet tükröz. Mert gazdaságunk már egyértelműen stabil növekedési pályán van, és 2018 már a hatodik olyan esztendő lehet, amelyben gazdaságunk növekedése az uniós átlagot is meghaladó mértékben folytatódik. 2014-ben 4 százalékkal, 2015-ben 3,1 százalékkal, 2016-ban 2 százalékkal bővült a bruttó hazai össztermék, az idei évre már 4,1 százalékos, jövőre pedig 4,3 százalékos növekedéssel számolunk. Különösen kedvező, hogy az uniós források jelentős elmaradása ellenére is EU-s átlag feletti teljesítményt mutatott a magyar gazdaság a tavalyi évben.

A kormány fiskális politikájának köszönhetően 2016-ban az államháztartás előzetes hiánya 1,8 százalékra teljesült, és a GDP-arányos államadósság 74,1 százalékra csökkent, ami hozzájárult a külső sérülékenységünk mérséklődéséhez.⁴ Emellett jelentősen, 60-ról 29 százalékra javítottuk adósságunkban a devizaarányt is, ami azt jelenti, hogy nagymértékben csökkent Magyarország külső sérülékenysége. Komoly siker, hogy a foglalkoztatottak száma csaknem 700 ezer fővel emelkedett, és többségük (480 ezren) a versenyszférában talált munkát.

A gazdasági eredményeinkről szólva elmondhatom, hogy az elmúlt évek munkájával megteremtettük a magyar gazdaság fejlődésének lehetőségeit. A 2010-es kihívások szinte mindegyikére eredményes választ adtunk.

Ezeknek a lépéseknek köszönhetjük, hogy a gazdaságpolitika legfontosabb kérdései már ne a válságkezelésre, hanem a növekedés gyorsítására, a fejlett ipari országokhoz való felzárkózásra és a minél képzetesebb munkaerő alkalmazására vonatkozzanak. Ma az egyik legfontosabb kérdés az, hogy helytálljunk a világgazdasági versenyben, a felgyorsult innováció, a digitális átalakulás és az átrendeződő világgazdasági folyamatok közepette. Ennek a kulcsa az ipar fejlesztésében rejlik, mert az ipari termelés fejlődése a legfontosabb ösztönzője a kutatásnak, az innovációnak, a termelékenység emelkedésének, a munkahelyteremtésnek és az exportnak is.

Már évekkel ezelőtt megkezdtük a munkát. Kidolgoztuk azokat a programokat, amelyek révén gazdaságunk felzárkózhat a fejlett ipari államokhoz, sőt ezek ma már a megvalósítás szakaszába léptek. Ugyanakkor ma sincs könnyű dolgunk, amikor tettekre kívánjuk váltani gazdaságfejlesztési elképzeléseinket.

Ami az európai környezetet illeti, jól látszik, hogy az uniónak a mostani időszakban egyszerre kellene megküzdenie a növekedési, és ami ezzel szorosan összefügg, a versenyképességi kihívásokkal, a demográfiai trendek kedvezőtlen alakulásával, valamint a brit uniós kilépés, vagyis Brexit hatásaival, hogy csak a legfontosabbakat említsem.

Ugyanakkor nemcsak az Uniót, hanem a világgazdaság egészét is a lassuló növekedés jellemzi. Az OECD tavaly novemberi összefoglalója például egy egész fejezetet szentel annak az új jelenségnek, hogy a világkereskedelem bővülése évek óta elmarad a globális GDP növekedési ütemétől, vagyis nem támogatja a gazdasági növekedést. Megfogalmazásuk szerint a világgazdaság jelenleg az alacsony növekedési hullámvölgyben van, ahol a tartósan gyenge nemzetközi kereslet a kínálati oldalra is kedvezőtlen hatással van. Az OECD 2017-re és 2018-ra is alacsony, 3,5-3,6 százalékos növekedést jelez világszinten, míg az eurózónát illetően csak 1,8-1,9 százalékkal számolnak.⁵

Az is látszik, hogy a fejlett országokban a támogató monetáris politikai eszközök elérték határaikat, sőt bizonyos esetekben az alacsony hozamkörnyezet már pénzügyi kockázatokat is eredményez.

Az egyre elfogadottabb nemzetközi szakmai álláspont szerint a kitörési pontot ebből a helyzetből az jelentheti, ha az egyes nemzeti kormányok a növekedést támogató gazdaságpolitikát folytatnak. Vagyis megteremtik költségvetési mozgásterüket ahhoz, hogy a be-

ruházások támogatásával, a munkahelyteremtéssel és az adócsökkentések révén adjanak lendületet gazdaságuk növekedésének.

Elmondhatom, hogy a magyar gazdaságpolitika már évekkkel ezelőtt meghozta ezeket a döntéseket. Így iparfejlesztési politikánkban már az ipar fejlesztésének támogatása, a 21. század digitális kihívásaira való felkészülés áll a középpontban. A tudás és innováció által vezérelt gazdasági növekedés érdekében folytatjuk azt a munkát, amellyel megerősítjük a gazdaság és az oktatás, valamint a gazdaság és a kutatás-fejlesztés közti kapcsolatokat.

Versenyképességünk emelése érdekében számos további lépést is tervezünk, ezek között szerepel, hogy tovább fogjuk csökkenteni a munkát terhelő adókat és járulékokat, emellett tovább bontjuk a bürokratikus akadályokat is.

A kormány kész arra, hogy célzott programokkal, a szabályozáson keresztül és források biztosításával is minél gyorsabbá tegye a fejlődést.

Bízom abban, hogy sikerült meggyőzőnöm önöket arról, hogy Magyarország, a magyar kormány egyértelmű és világos gazdaságpolitikai célokat követ. Olyan célokat, amelyek lényegében megegyeznek azokkal, amelyeket a fejlett országok is megfogalmaznak.

Mindannyian tudjuk azonban, hogy manapság is nagy küzdelmet kell folytatnunk bel- és külpolitikai téren egyaránt, és sok esetben egyedül érezhetjük magunkat, amikor a magyar identitást, hazánk politikai és gazdasági függetlenségét akarjuk megerősíteni, megőrizni. Pedig éppen ezeket az elveket követve értük el eredményeinket, nyertük vissza minden téren függetlenségünket, teremtettük meg nemzeti egységünket, és küzdöttünk meg a gazdasági válság következményeivel is.

Gazdasági teljesítményünk vitathatatlan, ahogyan a családok érdekében meghozott intézkedéseink eredményei is azok. Kilátásaink pedig nagyon kedvezőek. Jó úton járunk ahhoz, hogy erős gazdasági alapon nyugvó, polgárainak boldogulási lehetőséget kínáló és gyors ütemben fejlődő országot építsünk.

Ezért továbbra is kitartunk a magyar emberek érdekeinek képviselője mellett, és ma is vállaljuk, ha ki kell állnunk hazánk nemzeti, politikai és gazdasági függetlenségéért. Ahogyan a kezdő idézet szól: *„kompromisszumok nélkül a reform dolgában s el nem távolodva egy pillanattig sem az igazi nemzeti hagyományoktól.”*

(Ez az írás a Magyarország Barátai Alapítvány díjátadó ünnepségén, 2017. május 6-án elhangzott beszéd módosított változata.)

JEGYZETEK

¹ Széchenyi István: *Utolsó cikk. Jelenkor* 1843. 14. sz. febr. 19.

² Szekfű Gyula: *Három nemzedék és ami utána következik*, 487. oldal

³ Gyakorlatilag megteremtődtek az uniós csatlakozást követő euróbevezetés maast-richti feltételei.

⁴ A fegyelmezett költségvetési politika, a csökkenő pályára állított államadósság és a magyar gazdaság teljesítményének elismerése, hogy a három nagy hitelminősítő – a piacok értékítéletét követve – 2016 folyamán sorra befektetésre ajánlott kategóriába emelte Magyarországot.

⁵ A Magyarországra vonatkozó érték, 2,2–2,5 százalék.